

Posudek rigorózní práce

Jan Kočvar: Japonsko na cestě k velmocenskému postavení, 1868–1905. Praha 2007, 311 stran.

Ve druhé polovině 19. století, v době po tzv. restauraci Meidži, v roce 1868 prošlo Japonsko fascinujícím procesem transformace, kdy se ze zaostalé izolované feudální země proměnilo v moderní stát, který se na samotném počátku 20. století zařadil mezi velmoci. Základním badatelským záměrem Jana Kočvara bylo prezentovat a zhodnotit vývoj vnitřní a především zahraniční politiky Japonska v letech 1868–1905, tedy v údobí, kdy se po vítězstvích ve válkách s Čínou a Ruskem Říše vycházejícího slunce zařadila mezi velmoci a začala hrát klíčovou roli v přinejmenším v mezinárodních vztazích na Dálném východě.

Autor práci rozdělil do jedenácti kapitol, v nichž sleduje a hodnotí vývoj od pádu šógunátu na konci 60. let 19. století do rusko-japonské války v letech 1904–1905. První kapitola má expoziční charakter, Kočvar v ní shrnuje poznatky a prezentuje svůj názor na vývoj v Japonsku a jeho kontakty s ostatním světem především v období tokugawského šógunátu. Druhá kapitola přináší zhodnocení průběhu klíčové události v japonských novověkých dějinách – restaurace Meidži. Třetí a čtvrtá kapitola jsou věnovány povaze vývoje v první fázi reformu Meidži. Jádrem Kočvarovy práce jsou V.–XI. kapitola, v nichž je velmi metodicky a zasvěceně mapován postup Japonska na cestě, která ho dovedla mezi velmoci. V páté kapitole autor rekapituluje průběh a důsledky čínsko-japonské války v letech 1894–1895, včetně hodnocení tzv. Intervence tří, jíž Rusko, Francie a Německo připravily Japonsko o část zisků po vítězství ve válce s Čínou. Šestá kapitola je obrazem vývoje v období „mezihry“ na

Dálném východě v letech 1895–1897. Japonsko se společně s hlavními interesenty na čínské scéně zapojilo do boje o koncese a sféry vlivu, který s velkou intenzitou probíhal v letech 1897–1899, hodnocení této záležitosti je věnována sedmá kapitola. Aktivita a tlak velmocí na samotném konci 19. století vyvolaly reakci v podobě tzv. Boxerského povstání, jehož potlačení velmocí využily k posílení svých pozic v Říši středu. Japonskou účast Kočvar analyzuje v osmé kapitole. Většina předních politiků v Tokiu postupně došla k závěru, že hlavní překážku prosazení zájmů Japonska na Dálném východě představuje Rusko a pochopila, že rusko-japonské soupeření může vyústit v ozbrojený konflikt. V této souvislosti měla pro Japonsko zásadní a rozhodující význam spojenecká smlouva s Velkou Británií ze 30. ledna 1902. Analýze průběhu jednání před podpisem této pro Japonsko klíčové smlouvy je věnována devátá kapitola. V desáté kapitole autor prezentuje a hodnotí průběh rusko-japonské války v letech 1904–1905. Poslední, jedenáctá kapitola, je věnována hlavnímu důsledku tohoto konfliktu, jímž byl vstup Japonska mezi velmoci.

Pokud jde o pramennou základnu, Kočvar metodicky využil úctyhodné množství vydaných pramenů. Pracoval jak se staršími, dá se říci „klasickými“ edicemi, jako je například v mnoha ohledech dodnes nepřekonaná monumentální práce H. B. Morseho (*International Relations of the Chinese Empire*), tak s edicemi nejnovějšími (*Japan. Documentary History*, ed. D. J. Lu and M. E. Sharpe). Stranou neponechal ani prameny osobní povahy jako jsou denníky a paměti (Satow, Hajaši). Pokud jde o odbornou literaturu, je možno konstatovat, že Kočvar prokázal širokou znalost základních prací k tématu, především americké a britské provenience. Autorovo vymezení badatelského záměru je z časového hlediska logické a věcně nepochybně správné. Chtěl bych při této příležitosti ocenit Kočvarovo silné zaujetí pro zkoumanou problematiku, její hlubokou znalost i

seriózní přístup ke zpracování. Také slovesná stránka textu je velmi solidní.

Je mimo jakoukoli pochybnost, že text, který Jan Kočvar předložil, splňuje všechny požadavky kladené na rigorózní práce, proto doporučuji práci k obhajobě.

V Hostivici 26. listopadu 2007

Prof. PhDr. Aleš Skřivan, CSc.

Ústav světových dějin FFUK